

PÕLLU-
MAJANDUSES
ON TULEVIK

Põllumajanduskoda
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

EESTI PÕLLUMAJANDUS JA TOIT 2030 LIHASEKTORI ARENGUKAVA VAHEHINDAMINE

Kaasrahanud
Euroopa Liit

Ants-Hannes Viira
13.01.2026

EESMÄRK

- Hinnata, kas sektor on liikunud arengukavas seatud eesmärkide suunas.
- Uuendada arengukava arvestades väliskeskkonnas toimunud muutusi ja sektori arenguvajadusi.
- Anda sisend perioodi 2028-2034 MFF ja ÜPP ettevalmistamiseks.

VIIS

- Fookusgrupi arutelud laiendatud EPKK toimkondades.
- SWOT analüüsi, tegevussuundade ja tegevuste üle vaatamine.
- Arutelu EPKK nõukogus jaanuaris 2026.
- Vajadusel täiendavad arutelud.

PÕLLU-
MAJANDUSES
ON TULEVIK

Põllumajanduskoda
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

MUUTUSED VÄLISKESKKONNAS

Põllumajandus ja toidutootmine muutuvas maailmas: 6 peamist trendi

TERVISEÕBRALIKU JA KESKKONDA SÄÄSTVA TOIDU EELISTAMINE

Trend 1. Nõudluse vastuolulisus jätkusuutlikke ja keskkonnasõbralike toodete järele

Trend 2. Tervislikum ja funktsionaalsem toit

Trend 3. Tarbijate ostuvõimekus on muutlik

DIGITALISEERIMISE KASV JÄTKUB

Trend 1. Täppispõllumajanduse laialdane levik

Trend 2. Suurandmete analüüs ja masinõpe

Trend 3. Robotite kasutuse kasv

Trend 4. Tööjõu digioskuste ja innovatsioonivõimekuse vajadus kasvab

PANUSTAMISE VAJADUS KLIIMA JA KESKKONNATEEMADESSE SUURENEB

Trend 1. Kliima soojenemine ja ekstreemilmastiku kasv

Trend 2. Säästvate praktikate rakendamine, rohepööre ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine

Trend 3. Mulla degradeerumine ja mullaelustiku vähenemine

Trend 4. Nõudlus roheoskustega töötajate järele*

RAHVASTIKU VANANEMINE JA RÄNNE KUJUNDAVAD TÖÖJÕUTURGU

Trend 1. Tööealise elanikkonna vähenemine ja vananemine piirab tööjõupotentsiaali

Trend 2. Noorte vähene huvi ning praktiliste oskuste puudujääk toidutootmises

Trend 3. Välistööjõu osatähtsuse kasv põllumajanduses ja toidutööstuses

* trendid hinnati fookusgrupi 26.09.2025 arutelul teistest loetletud trendidest Eesti kontekstis vähem oluliseks.

KESTLIKE TOOTMISTEHNOLOOGIATE ESILETÕUS TOIDUSÜSTEEMIDES

Trend 1. Uued tehnoloogiad sordiaretuses

Trend 2. Keskkonnabiotehnoloogia ja ringmajandus

Trend 3. Pakendiinnovatsioon – biolagunevad, taaskasutatavad ja nutikad pakendid

Trend 4. Alternatiivsed valgud ja laboriliha*

Trend 5. Vertikaalpõllumajandus*

GLOBAALSE EBASTABIILSUSE KASV JA TARNEAHELATE HAAVATAVUS

Trend 1. Globaalsete väärtusahelate ebakindlus

Trend 2. Põllumajanduse ja toidutöötlemise kontsentreerumine suuretevõtetes ja kontsernidesse

Põllumajanduskoda

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

**Protein, Dairy
& Healthy Fats**

**Vegetables
& Fruits**

**Whole
Grains**

Dietary Guidelines For Americans

PÕLLU-
MAJANDUSES
ON TULEVIK

Põllumajanduskoda
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

ARENGUKAVA EDENEMINE

EESTI PÕLLUMAJANDUS JA TOIT 2030

Visioon

Eesti põllumajandus- ja toidusektor on jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline:

- kasutab oskuslikult ja säästlikult Eesti põllumajandusmaad ja -keskkonda;
- toodab nii kodu- kui eksportturgude tarbijate ootustele vastavaid kvaliteetseid, kõrge lisandväärtusega tava- ja mahepõllumajandustooteid – nii toitu kui biomajanduslikke tooteid;
- annab tööd ja kujundab elukeskkonda igas Eesti piirkonnas;
- tugineb eesmärgistatud koostööle ja avatud suhtlusele.

Eesmärk

- Eesti põllumajanduse ja toidusektori tarneahelas loodava lisandväärtuse suurendamine 50% võrra aastaks 2030 (jooksevhindades).

LISANDVÄÄRTUS

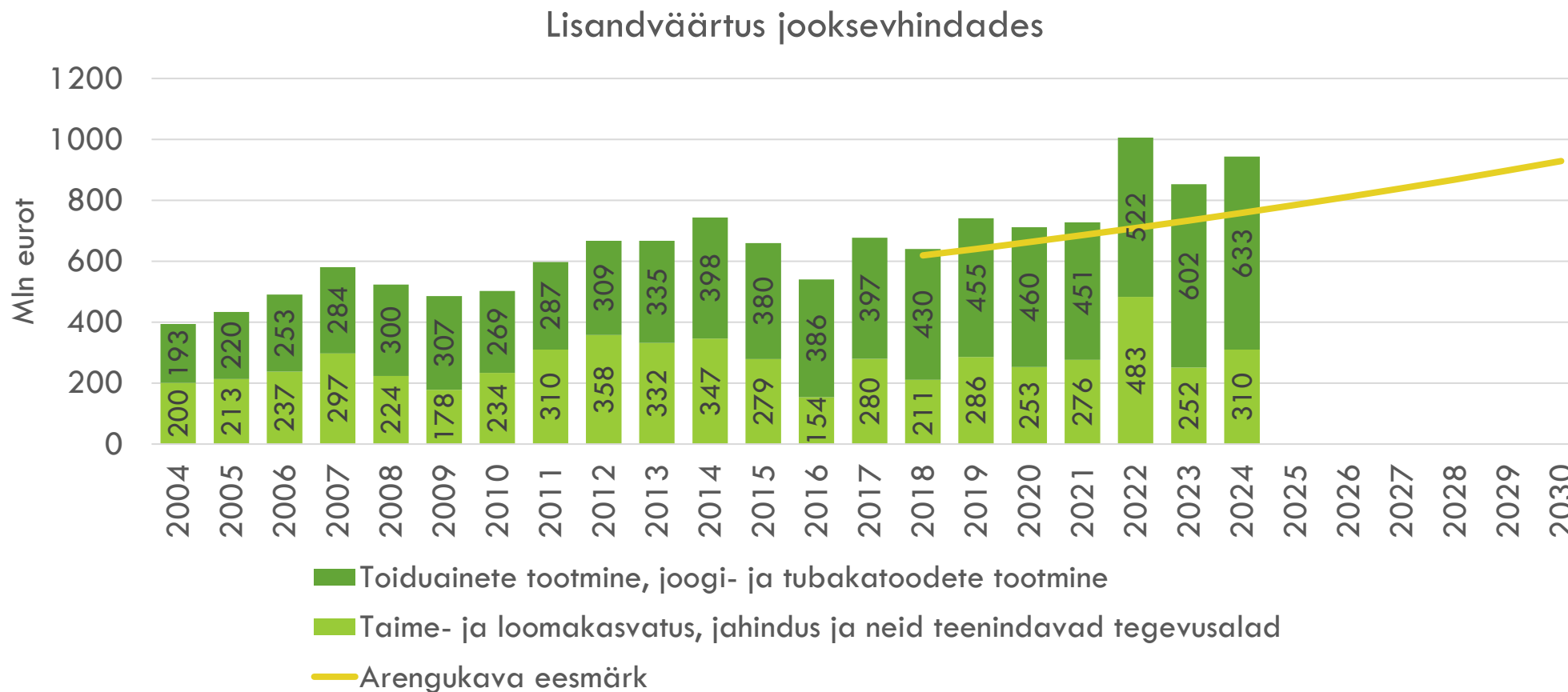
Lisandväärtus = toodangu väärtus – vahetarbimine

Lisandväärtus koosneb peamiselt:

- Tööjõukulud (palgad + maksud)
- Amortisatsioon (kulum)
- Ettevõtte kasum

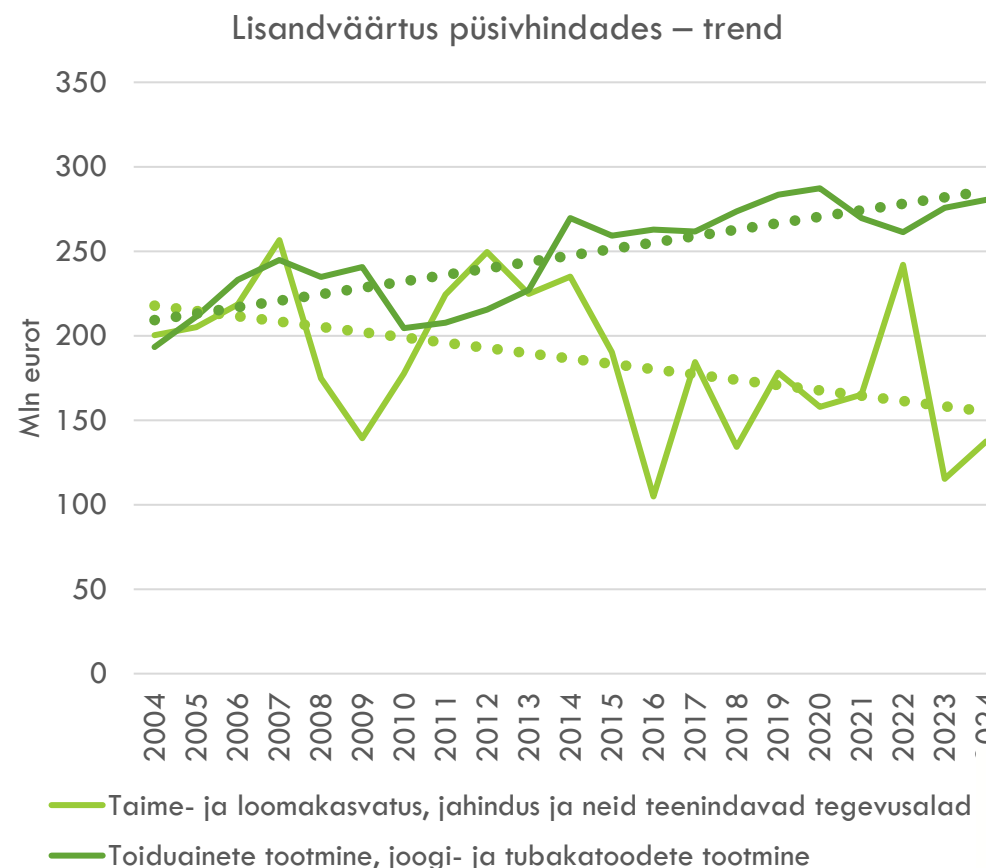
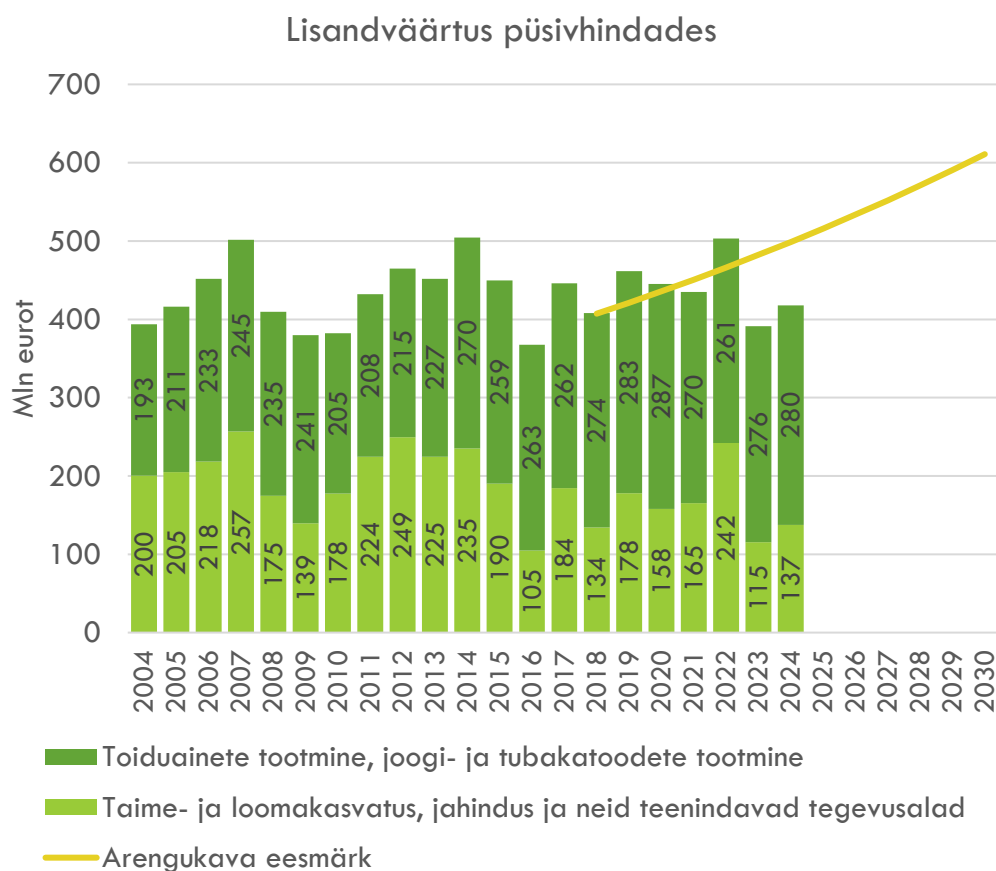

EESTI PÕLLUMAJANDUSE JA TOIDUSEKTORI TARNEAHELAS LOODAVA LISANDVÄÄRTUSE SUURENDAMINE 50% VÕRRA AASTAKS 2030 (JOOKSEVHINDADES)

EESTI PÕLLUMAJANDUSE JA TOIDUSEKTORI TARNEAHELAS LOODAVA LISANDVÄÄRTUSE SUURENDAMINE 50% VÕRRA AASTAKS 2030 (TARBIJAHINNAINDEKSIGA KORRIGEERITULT)

PÕLLU-
MAJANDUSES
ON TULEVIK

Põllumajanduskoda
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

LIHASEKTORI ARENGUKAVA

LIHASEKTORI ARENGUKAVA

Visioon

- Eesti lihasektor on mitmekesise toodanguga, jätkusuutlik, loodus- ja elukeskkonda väärtustav, tagab isevarustatuse ja on suunatud ekspordi kasvatamisele turuniššides.

Eesmärk

- Lisandväärtuse ja kodumaise tooraine kasutamise suurendamine.

EDENEMINE – LOOMADE ARV (IV KVARTAL)

	2012	2014	2016	2018	2020	2022	2024	2025	Muutus 2018-2025
Lihaveised	..	63,8	70,4	77,9	79,2	76,7	64,5	64,9	-17%
Sead	375,1	357,9	265,9	290,4	316,8	269,4	283,6	197,3	-32%
Lambad	76,8	85,2	85,5	73,1	68,1	63,1	46,1	43,0	-41%
Kitsed	4,6	4,6	5,1	5,2	4,5	4,0	3,2	2,6	-50%
Kodulinnud	2170,9	2339,6	2112,0	2125,7	2148,8	2151,0	2352,7	2385,3*	12%
... munejad kanad	693,9	752,8	727,6	608,2	436,1	555,5	579,5		-5%*
... muud kodulinnud	1477,0	1586,8	1384,4	1517,5	1712,7	1595,5	1773,2		17%*

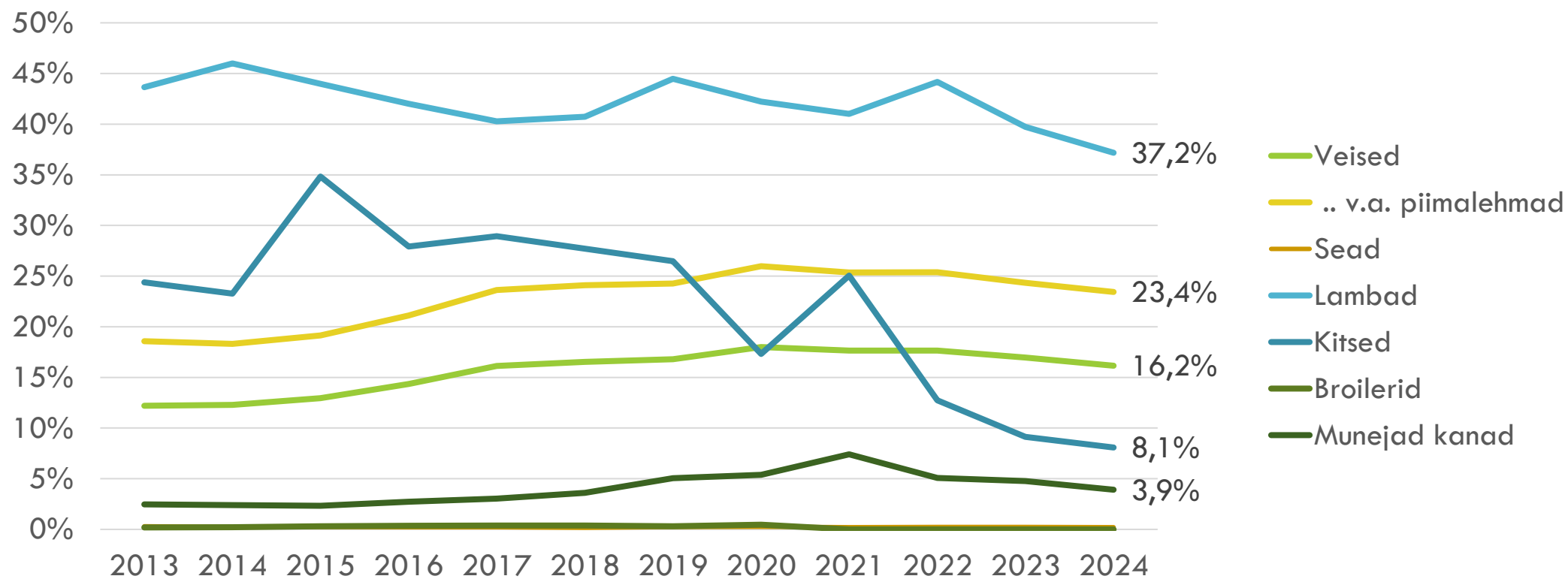
EDENEMINE – TOODANG

	2012	2014	2016	2018	2020	2022	2024	Muutus 2018-2024
Veiseliha tapakaalus, t	12 275	11 891	14 777	12 477	11 882	11 985	11 795	-5%
... lihaveiseliha tapakaalus, t	..	..	..	..	..	3 490	3 143	..
Sealiha tapakaalus, t	48 831	48 700	42 727	41 949	45 206	44 298	42 082	0%
Lamba-ja kitseliha tapakaalus, t	726	639	665	641	566	501	425	-34%
Kodulinnuliha tapakaalus, t	16 530	19 449	19 697	19 272	22 258	23 138	22 237	15%
Liha tapakaalus, t	78 400	80 717	77 904	74 377	79 912	79 922	76 539	3%
Mahelihatoodang, t	..	1 804	2 209	3 404	5 024	3 847	..	..
Maheliha osatähtsus lihatoodangust, %	..	2,2%	2,8%	4,6%	6,3%	4,8%	..	..
Munad, tuhat tk	179 455	199 394	199 033	205 648	159 312	167 959	189 504	-8%
Vill, t	138	134	129	117	48	27	31	-74%

EDENEMINE – MAHELOOMAD

Maheloomade osatähtsus

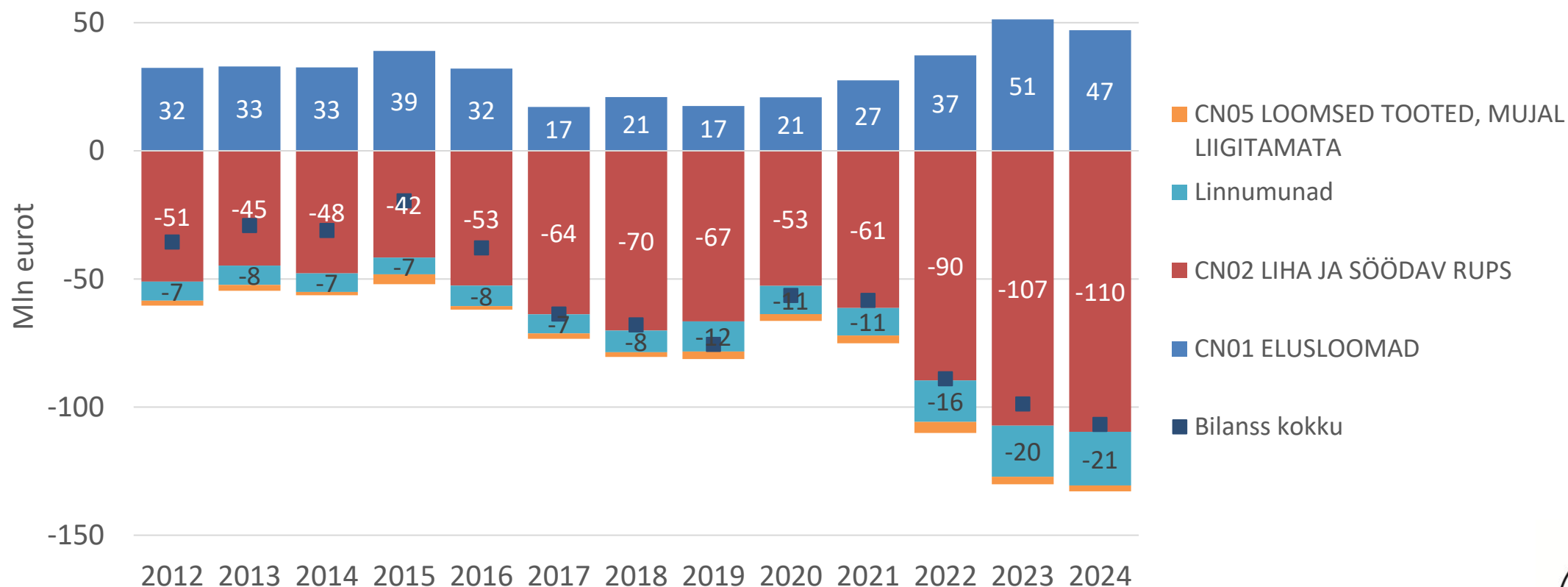
EDENEMINE – EESTI PÄRITOLU KAUPADE EKSPORT

	2013	2014	2016	2018	2020	2022	2024	Muutus 2018-2024
Kaubad kokku	8 389	8 394	8 638	10 377	10 140	14 001	11 368	10%
CN0102 Elusveised	10,0	14,0	28,7	20,6	22,6	37,6	53,8	162%
CN0103 Elussead	20,8	12,1	1,5	0,0	1,3	1,8	1,1	
CN0104 Eluslambad ja -kitsed	0,6	0,4	0,7	0,9	0,8	1,2	0,7	-14%
CN0105 Eluskodulinnud	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	-67%
Elusloomad kokku	31,6	26,7	31,0	21,6	24,7	40,7	55,7	158%
CN0201 Värske või jahutatud veiseliha	2,9	3,3	2,2	3,0	3,9	9,2	9,3	209%
CN0202 Külmutatud veiseliha	1,9	1,2	1,5	1,2	0,3	0,7	0,5	-60%
CN0203 Sealiha	17,8	12,9	12,1	13,9	20,0	21,6	22,4	61%
CN0204 Lamba- või kitseliha	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	-99%
CN0206 Veise, sea, lamba, kitse, söödav rups	1,3	1,5	1,4	1,5	1,5	1,4	2,5	68%
CN0207 Kodulindude söödav rups	8,4	7,6	6,3	7,1	8,8	11,0	12,0	68%
CN0208 Teiste loomade liha ja söödav rups	1,2	1,7	2,8	4,6	2,7	4,0	2,7	-41%
CN0209 Seapekk ilma tailihata või muu sea- ja kodulindude rasv	0,0	0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	41%
CN0210 Soolatud, soolvees, kuivatatud või suitsutatud liha ja söödav rups	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,5	167%
Liha kokku	33,9	28,5	26,6	31,8	37,8	48,2	50,0	57%
CN0407 Linnumunad (koorega)	2,3	2,8	1,2	1,3	0,8	2,2	3,0	140%
CN0408 Kooreta linnumunad ja munakollased	1,1	1,0	0,7	0,4	0,0	0,0	0,1	-69%
Munad kokku	3,4	3,7	1,8	1,7	0,8	2,3	3,2	89%
CN05 LOOMSED TOOTED, MUJAL LIIGITAMATA	1,1	1,2	1,3	1,9	2,1	3,4	3,9	106%
Elusloomad, liha ja munad kokku	70,1	60,2	60,8	56,9	65,5	94,5	112,8	98%
Osakaal Eesti päritolu kaupade kogueksportist	0,8%	0,7%	0,7%	0,5%	0,6%	0,7%	1,0%	81%

EDENEMINE – VÄLISKAUBANDUSBILANSS

Elusloomade, liha ja munade väliskaubandusbilanss

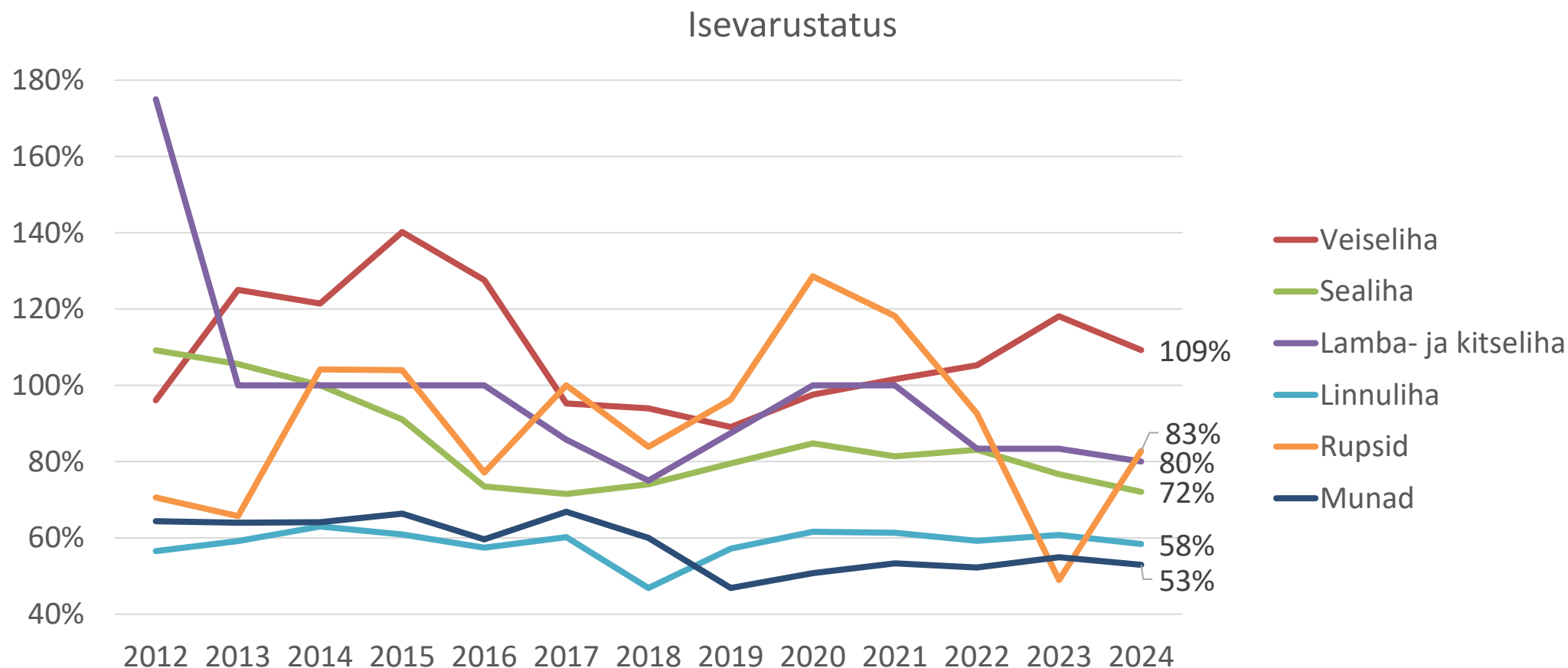

EDENEMINE – TARBIMINE (KG INIMESE KOHTA AASTAS)

	2012	2014	2016	2018	2020	2022	2024	Muutus 2018-2024
Liha ja rupsid kokku	68,4	70,1	82,2	87,1	78,5	80,3	80,4	-8%
Veiseliha	9,7	7,5	8,8	10,0	9,2	8,6	7,9	-21%
Sealiha	33,7	37,0	44,2	42,8	40,0	39,9	42,4	-1%
Lamba- ja kitseliha	0,3	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4	-33%
Linnuliha	22,1	23,4	26,1	31,2	27,2	29,3	27,6	-12%
Rupsid	2,6	1,8	2,7	2,4	1,6	2,0	2,1	-13%
Munad	12,4	14,1	15,1	15,8	14,7	15	16,2	3%

EDENEMINE – ISEVARUSTATUS

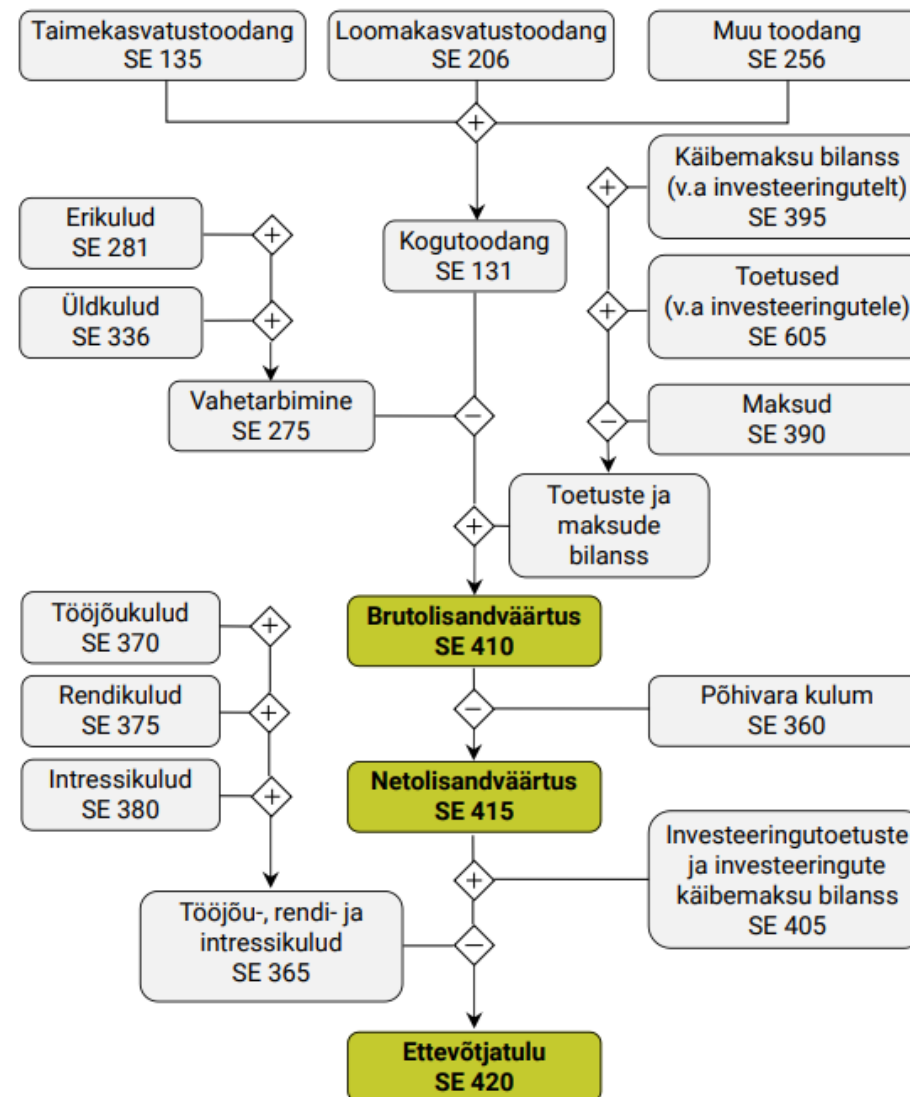

EDENEMINE – MAJAPIDAMISTE ARV

	2010	2020	2023	Muutus 2020-2023
Kokku	8021	4699	4292	-8,7%
Veised	4370	2619	2218	-15,3%
Piimalehmad	3337	1082	803	-25,8%
Muud lehmad	1109	1620	1449	-10,6%
Lambad	1685	1182	997	-15,7%
Kitsed	439	230	205	-10,9%
Sead	1436	73	70	-4,1%
Kodulinnud	4074	1402	1262	-10,0%
Broilerid	96	28	19	-32,1%
Munejad kanad	3987	1298	1219	-6,1%

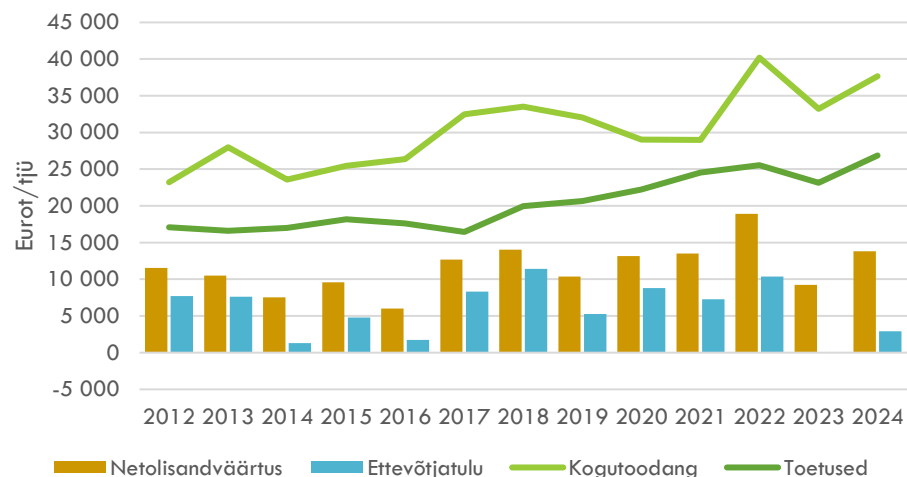

ESMATOOTJATE MAJANDUSNÄITAJAD

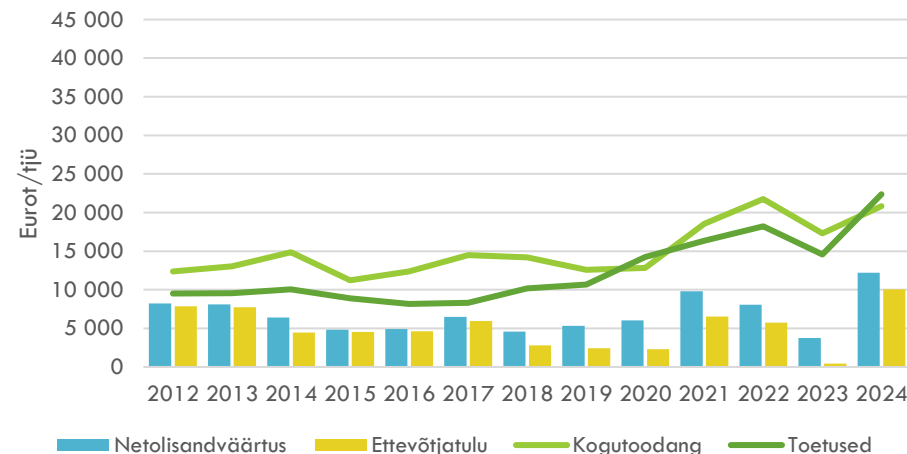

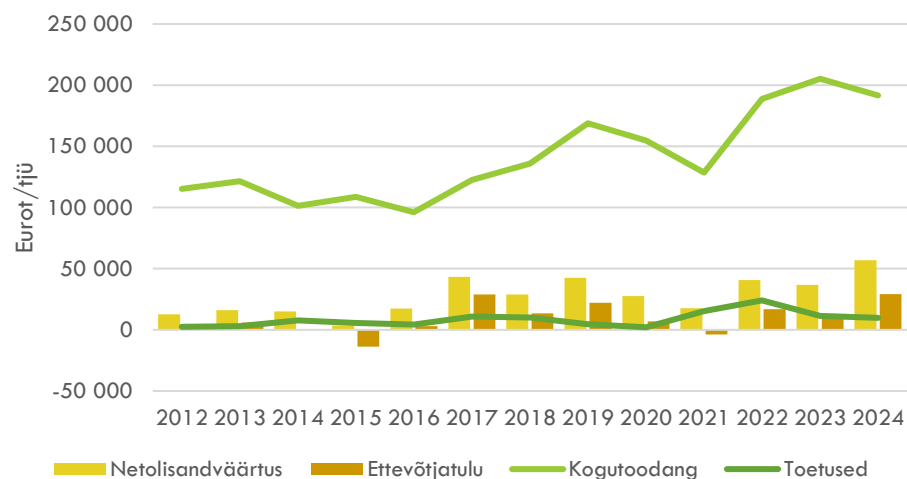
Lihaveisekasvatus

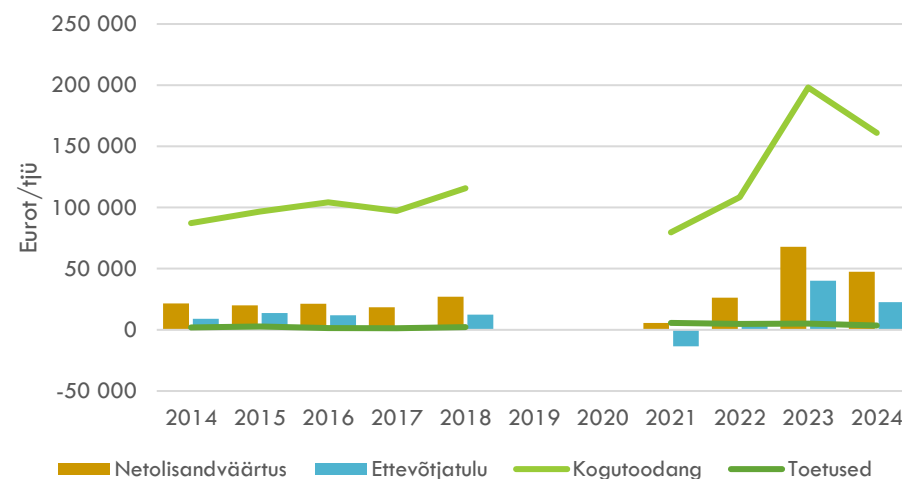
Lamba- ja kitsekasvatus

Seakasvatus

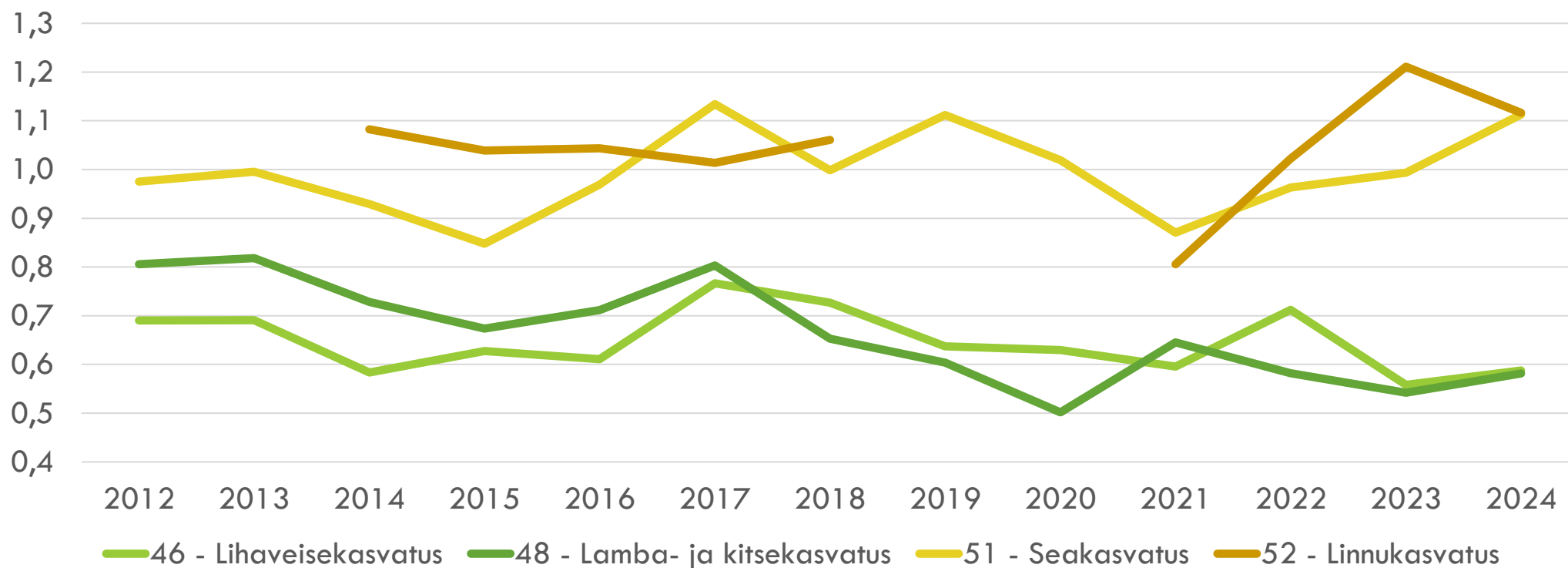
Linnukasvatus

EDENEMINE – ESMATOOTJATE MAJANDUSNÄITAJAD

Kogutoodangu suhe kogukuludesse

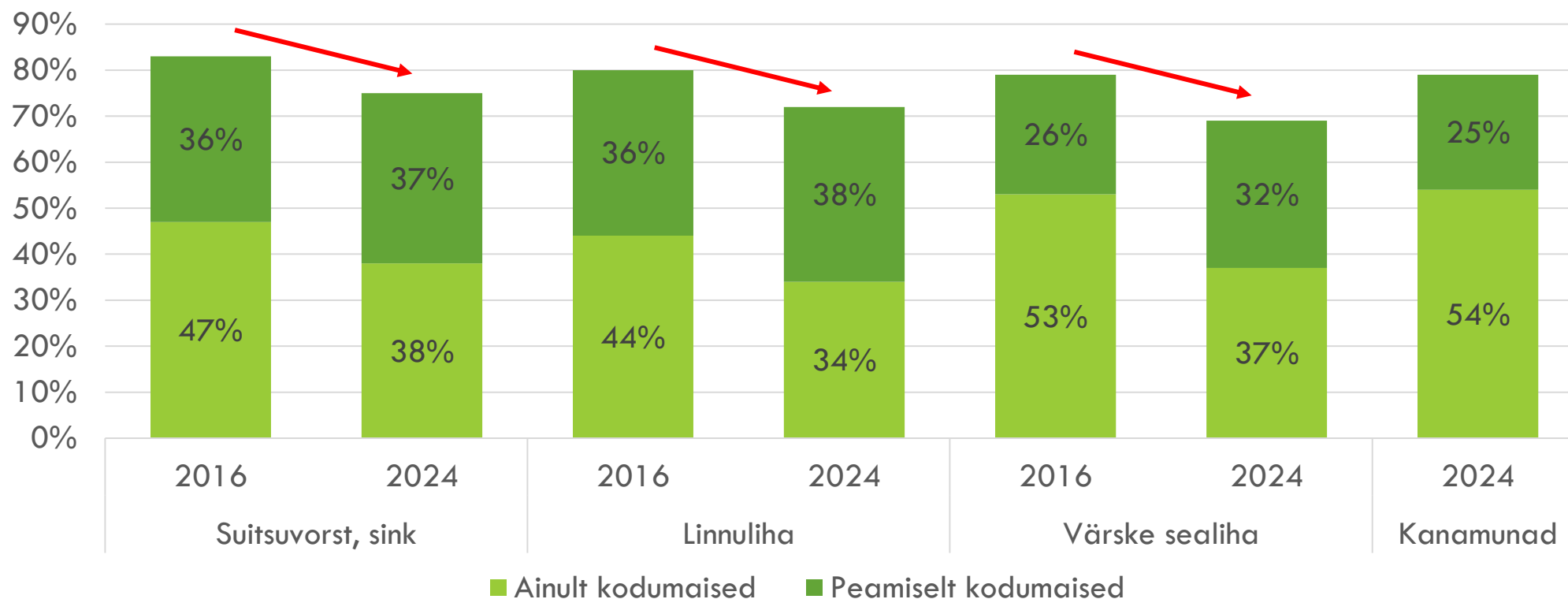
EDENEMINE – LIHATÖÖSTUSTE MAJANDUSNÄITAJAD

	2012	2014	2016	2018	2020	2022	2023	Muutus 2018-2023
Ettevõtete arv	46	55	70	66	63	84	77	17%
Täistööajale taandatud töötajate arv	2668	3023	2820	2803	2717	2861	2722	-3%
Toodangu väärtus, mln eurot	243,6	298,2	303,4	324,7	352,4	409,8	429,7	32%
Lisandväärtus, mln eurot	46,6	66,7	69,9	71,9	78,3	62,1	77,6	8%
Lisandväärtuse suhe toodangu väärtusesse	19%	22%	23%	22%	22%	15%	18%	-18%
Tööviljakus hõivatu kohta lisandväärtuse alusel, tuhat eurot	17,0	21,7	23,8	25,2	28,5	21,4	28,2	12%

EDENEMINE – KODUMAISTE KAUPADE EELISTAMINE

Kodumaiste toidukaupade hinnanguline osatähtsus ostudes

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

KOKKUVÕTE ARENGUTEST 2018-2024/2025

- Loomade arv ja liha toodang ↓.
- Erandiks broilerite arvu ja linnuliha toodangu ↑.
- Munejate kanade arv ja munatoodang ↓.
- Mahedalt peetavate loomade arv ↓.
- Lihasektori esmatoodadangu väärtuse osakaal põllumajanduse majandusharu kogutoodangus ↑.
- Lihasektoris Eesti päritolu kauba ekspordi väärtus kahekordistunud, suurim kasv elusloomade ekspordis.
- Elusloomade, liha ja munade osakaal Eesti päritolu kaupade koguekspordis ↑.
- Väliskaubandusbilansi puudujääk 107 mln eurot 2024. a.
- Liha tarbimine elaniku kohta ↓ 8%, munade tarbimine ↑ 3%.
- Isevarustus tagatud ainult veiselihal.
- Põllumajandusloomi pidavate majapidamiste arv ↓ 8% (2020-2023). Kiireim ↓ broilerikasvatuses ja piimafarmides.
- Lisandväärtus töötaja kohta stabiilsem lihase-, lamba- ja kitsekasvatuses (toetuste osakaal suurem), sea- ja linnukasvatuses heitlik.
- Lihatööstustes lisandväärtuse suhe toodangu väärtusesse ja lisandväärtus hõivatud kohta ↑, kuid kasv jääb inflatsioonile alla.
- Kodumaiste toidukaupade eelistamine ↓.

PÕLLU-
MAJANDUSES
ON TULEVIK

Põllumajanduskoda
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

SWOT ANALÜÜSI ÜLEVAATAMINE

Tugevused	Nõrkused
• Looduslikud tingimused. • Tugev teravilasektor. • Keskkonnahoidlik lihaveise- ja lambakasvatus. • Mitmekesine kvaliteetsete lihatoodete (sh ulukilihatoodete) valik. • Kodumaiste tarbijate nõudlusele vastavad lühikesed tarneahelad. • Pädevad inimesed. • Konsolideeruv tööstus. • Uute tootjate lisandumine lihaveise, lamba- ja kitsekasvatuse valdkondades. • Eesti ulukifauna liigirikkus.	• Lihatoodete tooraine päritolu vähene läbipaistvus. • Vähene koostöö avaliku sektoriga ja ühistegevus. Ebaefektiivne avalik sektor (järelevalve). • Ettevõtjate teadlikkus nõuetest ja tingimustest. • Esmatootjate ja tööstuste madal kasumlikkus. Esmatootjate sõltuvus toetustest. • Madal investeerimisvõimekus, vähene kapitaliseeritus. • Kaasaegsete, väikeste esmatöötluskohtade vähesus. • Ajast maha jäänud farmitehnoloogia, süvenev mahajäämine maailma trendidest. Lihaveise- ja lambakasvatuses farmide puudus. • Uute tootjate lisandumine lihaveise, lamba- ja kitsekasvatuse valdkondades. • Ebaühtlane liha kvaliteet ja tõugude mitmekesisus. • Liigne konsolideerumine. Vähene koostöö tööstuste vahel.

Võimalused	Ohud
• Tarbijate eelistuste muutumine kodumaise toidu eelistamise suunas. • Sektorite vahelise koostöö arendamine. • Mahelihatoodete arendamine. • Tehnoloogia arengust tulenevad võimalused kõrval- ja kaasnevate saaduste väärimdamiseks. • Väiketööstuste võrgustiku laiendamine. • Nõudlus tõuloomade järele. • Riik kui klient kohaliku toidu eelistamisel. • Suurte kõrval tekib väiksematele nišše. • Osades riikides väheneb lihatootmine rohepoliitika tõttu. • Elusloomade asemel rümpade müümine.	• Tarbijate kodumaise toidu eelistamise vähenemine. Kohalike tarbijate arvu vähenemine. • Riiklikul tasandil riskide juhtimise strateegiate ja kavade puudumine (loomataudid, toiduohutus, hindade volatiilsus). • Riigi, meedia ja kodanike ülereageerimine riskide hindamisel. • Radikaalsed organisatsioonid. • Ebavõrdsed konkurentsitingimused, sh nõrk imporditava liha kontroll, minimaalne kaasfinantseering ÜPP-s. • Tarbijate harjumuste muutumine lihasöömise kahjuks. • Eesmärkide puudus – isevarustatus, tootmise hajutatus. • Heitlik poliitika, ebastabiilne seaduseloome, lühiajalised strateegiad ja poliitikad. • Eesti ulukifauna liigirikkus. • Tugev kaubanduse surve. • Üha enam börsi loogikale tuginemine. • Kapitali hinna kõikumine.

SENTIMENDI MUUTUS

- Uute tootjate lisandumist ei nähta enam tugevusena vaid nõrkusena
- Ulukifauna liigirikkusest on tugevuse asemel saanud oht
- Ei nähta enam võimalusena, et tarbijad hakkaksid rohkem kodumaiseid lihatooteid eelistama
- Samas ei nähta enam ohuna, et tarbijad vähendaksid liha tarbimist

PÕLLU-
MAJANDUSES
ON TULEVIK

Põllumajanduskoda
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

VAJADUSED, VÕIMALUSED, LAHENDUSED

MIS SUURENDAKS LIHASEKTORI TULEVIKUKINDLUST?

EBAKINDLUS

- Turuhindade volatiilsus – söödad, liha
- Geo- ja kaubanduspoliitika
- Taudid
- Ekstreemilmastik

LOOMAHEAOLU NÕUDED

- Farmides
- Transpordil

NÕUDLUS

- Vähenev siseturg
- Konkurentsihede jaekaubandus
- Eksport

TOODANG

- Suutlikkus loom täielikult ära väärindada
- Algtootmine

SEOSSED TEISTE SEKTORITEGA

- Söödad
- Sõnnik
- Energia

MIS VÕIKS OLLA LAHENDUSED?

- Investeeringud
 - Isevarustatuse taseme ehk tootmismahu suurendamine – seakasvatus, linnuliha, munad, lambakasvatus
 - Järgmise põlvkonna loomaheaolu nõuetele vastavad farmid
 - Algtootmine – tibud ja põrsad
 - Regionaalne hajutatus
 - Elusloomade ekspordi asendamine – rümbad, lõpptooted, embrüod ja sperma
 - Mida me loomast veel peale liha saame toodeteks väärindada?
- Toetused
 - Tootmiskohustusega seotud toetused
 - Loomade heaoluga seotud toetused
 - Aretustoetus
 - Tapatoetus
- Kaubandus
 - Suurem tootmismaht ei garanteeri paremat esindatust Eesti jaekaubanduses
 - Konkurentsivõimeks on vaja konkurentsivõimet ekspordil
- Tarbijad
 - Mis on lihasektori väärtuspakkumine Eesti tarbijale?

VAJADUSED JA LAHENDUSED

- Järelkasv – maine, kindlam ettevõtluskeskkond, õppekavade arendus, ettevõtjate stipendiumid
- Bioturvalisus – kriisiplaan, riigi tasandil operatiivplaan
- Ulukite populatsiooni kontrollimine
- Turukriiside leevendamine
- Ilmastikukahjude õiglane kompenseerimine
- Avalikud hanked
- Ühtne ja pikk vaade, sealiha strateegia

PÕLLU-
MAJANDUSES
ON TULEVIK

Põllumajanduskoda
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

TÄNAME!

meeli@epkk.ee
ants.viira@epkk.ee

